

УДК 378.147:371.314.6

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-215-277-285

ЧЕРНЕНКО Олександр Володимирович –
кандидат педагогічних наук, доцент, докторант
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7012-1797>
e-mail: Chernenko_O.V.fp@gmx.com

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ДИДАКТИЧНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ

У статті розглядається проблема використання інтерактивних методів навчання як дидактичного підходу до розвитку проєктної культури у майбутніх викладачів. Автор аналізує сучасні тенденції в освіті, які зумовлюють необхідність формування проєктної культури у педагогів, та обґрунтовує ефективність інтерактивних методів для досягнення цієї мети. Розкрито сутність та класифікацію інтерактивних методів навчання.

Метою дослідження є проведення порівняльного аналізу ефективності інтерактивних методів навчання як дидактичного підходу в процесі розвитку проєктної культури майбутніх викладачів.

Дослідження базується на теоретичному аналізі наукової літератури та результатах педагогічного експерименту, проведеного на базі трьох українських університетів. Розкрито погляди вчених на такі наукові категорії як: «проєктна культура», «інтерактивні методи навчання», «дидактичний підхід». У роботі представлено порівняльний аналіз різних інтерактивних методів навчання, їх переваг та недоліків у контексті формування проєктної культури.

Експериментальні дані демонструють значно вищу ефективність інтерактивних методів порівняно з традиційними у розвитку проєктної культури майбутніх викладачів. Зокрема, в експериментальній групі, де застосовувались інтерактивні методи, студенти досягли високого та достатнього рівня проєктної культури, тоді як у контрольній групі цей показник залишився низьким. На основі проведеного дослідження автор розробив навчально-методичні рекомендації щодо впровадження інтерактивних методів навчання у процес професійної підготовки майбутніх викладачів з метою розвитку їхньої проєктної культури, що включають: «проєктний інкубатор», «педагогічний хакатон», «віртуальну учительську», «проєктне портфоліо» та рольові ігри, створюючи інтерактивне середовище для розвитку практичних навичок, критичного мислення та інноваційного підходу до освіти.

Стаття має практичне значення для викладачів педагогічних закладів вищої освіти та може бути використана для вдосконалення навчальних програм підготовки майбутніх педагогів.

Ключові слова: інтерактивні методи навчання, майбутні викладачі, освітній проєкт, дидактика, проєктна культура.

CHERNENKO Oleksandr Volodymyrovich –
Candidate of Pedagogical Sciences,
associate professor, doctoral student
of the Central Ukrainian Volodymyr Vinnichenko State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7012-1797>
e-mail: Chernenko_O.V.fp@gmx.com

INTERACTIVE TEACHING METHODS AS A DIDACTIC APPROACH TO DEVELOPING PROJECT CULTURE IN FUTURE TEACHERS

The article examines the problem of using interactive teaching methods as a didactic approach to developing project culture in future teachers. The author analyzes current trends in education that necessitate the formation of project culture in educators and substantiates the effectiveness of interactive methods for achieving this goal. The essence and classification of interactive teaching methods are revealed.

The aim of the study is to conduct a comparative analysis of the effectiveness of interactive teaching methods as a didactic approach in the process of developing project culture in future teachers.

The research is based on a theoretical analysis of scientific literature and the results of a pedagogical experiment conducted at three Ukrainian universities. The views of scientists on such scientific categories as «project culture», «interactive teaching methods», and «didactic approach» are explored. The paper presents a comparative analysis of various interactive teaching methods, their advantages and disadvantages in the context of project culture formation.

Experimental data demonstrate significantly higher effectiveness of interactive methods compared to traditional ones in developing project culture of future teachers. In particular, in the experimental group where interactive methods were applied, students achieved high and sufficient levels of project culture, while in the control group this indicator remained low. Based on the conducted research, the author developed educational and methodological recommendations for implementing interactive teaching methods in the process of professional training of future teachers to develop their project culture, including: «Project Incubator», «Pedagogical Hackathon», «Virtual Teachers' Room», «Project Portfolio», and role-playing games, creating an interactive environment for developing practical skills, critical thinking, and innovative approach to education.

The article has practical significance for teachers of pedagogical institutions of higher education and can be used to improve curricula for training future educators.

Key words: interactive teaching methods, future teachers, educational project, didactics, project culture.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У XXI столітті освіта переживає період глобальної трансформації, переходячи від традиційної моделі передачі знань до інтерактивної моделі, при якій учні та студенти є активними учасниками освітнього процесу, що вимагає від майбутніх вчителів нових підходів до організації навчання. У той же час, проєктний підхід набуває

все більшого значення в різних сферах суспільно-корисної діяльності, в тому числі в освіті. Розвиток проєктної культури у майбутніх педагогів стає необхідною умовою їх професійної конкурентоспроможності та здатності організовувати колективні заходи. Інтерактивні методи навчання дозволяють ефективно формувати не тільки знання, а й практичні навички наближені до умов

майбутньої професії, які дуже важливі для сучасних фахівців. Роботодавці все частіше вимагають від випускників ЗВО навичок управління проектами, командної роботи та творчого мислення, які можливо комплексно розвивати лише за допомогою інтерактивних методів. Незважаючи на зростаючий інтерес до інтерактивних методів навчання та проектного підходу, концептуальні засади підготовки майбутніх вчителів залишаються застарілими, що вимагає кардинальних змін. Розвиток проектно-культури за допомогою інтерактивних методів навчання може значно підвищити якість підготовки майбутніх вчителів, що позитивно позначиться науково-дослідницькій діяльності та на якості освіти в цілому. Інтеграція української системи освіти у європейський науковий простір потребує впровадження проектного підходу до навчання, що відповідає міжнародним стандартам. Певною мірою цьому також сприяє стрімкий розвиток інформаційних технологій, що створює нові можливості для застосування інтерактивних методів навчання та розвитку проектно-культури в он-лайн середовищі. Розвиток проектно-культури у майбутніх викладачів має прерогативне значення для педагогічної науки, оскільки дозволяє реалізувати сучасні освітні та інформаційно-комунікаційні технології, а також надає принципово нові можливості щодо формування професійної компетентності та якості підготовки педагогічних кадрів, здатних створити у навчальному закладі інноваційне освітнє середовище. Тому, вивчення інтерактивних методик, як дидактичного підходу до розвитку проектно-культури у майбутніх педагогів, є актуальним і необхідним, оскільки відповідає сучасним тенденціям розвитку вищої освіти і українського суспільства в цілому.

Метою статті є проведення порівняльного аналізу ефективності інтерактивних методів навчання як дидактичного підходу в процесі розвитку проектно-культури майбутніх викладачів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливості професійної підготовки майбутніх педагогічних кадрів розглядалися у наукових роботах: Н. П. Волкової, О. М. Гавриленко, О. А. Дубасенюка, І. А. Зяюна, В. П. Кіпень, О. А. Лавріненка, В. К. Майбороди, Н. Г. Ничкало, В. Д. Онищенко, І. П. Підласого та інші. Інтерактивні методи навчання в педагогіці були предметом досліджень у працях багатьох вчених: Ю. В. Васюков, Л. Галіциної, О. В. Єльнікової, Н. А. Коломієць, О. А. Комар, Н. О. Павленко, О. І. Пометун, А. В. Семенової, І. Шевчук та інших. Проблеми формування та розвитку проектно-культури у майбутніх викладачів присвячено небагато праць, зокрема: Л. О. Бачієва, Л. Бережна, М. Л. Пелагейченко, М. Ступницька, В. Козленко, І. Федь, Л. Хоружа та деякі інші.

Проте, в педагогічній практиці не описано, наскільки доцільним є застосування інтерактивних методів навчання для розвитку проектно-культури у майбутніх викладачів, що зумовлює подальші наукові пошуки у цій сфері.

Методи наукового дослідження. У процесі дослідження, відображеного у статті, було використано комплекс взаємопов'язаних методів

наукового пізнання. Зокрема, теоретичні методи (аналіз, синтез) – для узагальнення наукової літератури з проблеми розвитку проектно-культури та застосування інтерактивних методів навчання. Емпіричні методи застосовувалися під час педагогічного експерименту, проведеного на базі трьох українських університетів, який включав констатувальний та формувальний етапи дослідження. Для збору даних використовувалися: опитування, тестування та спостереження. Кількісний аналіз отриманих результатів здійснювався за допомогою статистичних методів, зокрема порівняльного аналізу показників експериментальної та контрольної груп. Якісний аналіз дозволив інтерпретувати отримані дані та сформулювати висновки щодо ефективності інтерактивних методів навчання у розвитку проектно-культури майбутніх викладачів. На основі отриманих результатів було розроблено методичні рекомендації щодо формування проектно-культури у майбутніх викладачів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Проектна культура є інтегральною характеристикою сучасного викладача, що відображає його здатність належним чином організовувати, планувати, реалізувати освітні проекти різного масштабу та складності. Утворюється здатність педагога спільно і злагоджено працювати разом зі своїми учнями. Як якісна риса, проектна культура включає в себе комплекс професійних знань, умінь, навичок, цінностей, які дозволяють педагогу творчо підходити до вирішення освітніх завдань, впроваджувати інновації та адаптуватися до мінливих умов освітнього середовища навчального закладу. Важливість формування проектно-культури для сучасного викладача зумовлена зростаючою потребою в гнучких освітніх підходах, які відповідають вимогам цифрової епохи та готують студентів до викликів майбутньої роботи. Високий рівень проектно-культури дає змогу молодому викладачу не лише раціонально організувати навчальний процес, але й виступати координатором якісних змін в освітньому просторі, сприяючи розвитку художньо-творчої, спортивної, науково-дослідницької діяльності своїх вихованців.

Проектна культура викладача формується у процесі його творчого саморозвитку та науково-дослідницької діяльності разом зі студентами. Як справедливо зазначає О. Філоненко, «саморозвиток вчителів – важлива складова професійної діяльності, від якої певною мірою залежить якість цієї діяльності. З огляду на нормативні документи та невідкладні завдання системи освіти в цілому, саморозвиток вчителів стає однією з головних складових його діяльності впродовж життя» [15, с. 315]. Саме тому, проектна культура як феномен, розвивається поступово, паралельно накопиченому і переосмисленому викладацькому досвіду.

І. П. Репко зазначає, що «проектна культура вчителя – це сукупність способів інноваційного перетворення педагогічної діяльності на основі прогнозування, планування, конструювання та моделювання освітньо-виховних процесів і систем» [11, с. 314].

В. Зіневич дійшов висновку, що «проектна культура передбачає формування вчителя як творчої особистості, яка має постійну потребу в самоосвіті, побудові особистого плану безперервної освіти, що є надзвичайно важливим для його ефективної інноваційної діяльності» [3, с. 105].

Я. Галета наголошує, що «найчастіше «проектну культуру» розглядають як складний соціокультурний і психолого-педагогічний феномен, що полягає у вищому прояві проектного мислення, що реалізується в проектній діяльності. Слід зазначити, що незважаючи на різні позиції науковців, усі вони однак виступають на користь того, що важливими структурними компонентами проектно-культурної творчості є особистості, вміння розв'язувати проблемні завдання, вміння обирати оптимальні методи та засоби досягнення поставлених цілей» [18, с. 530].

Враховуючи попередні думки науковців, можна стверджувати, що формування проектно-культурної творчості необхідні унікальні, творчо орієнтовані методи навчання майбутніх педагогів, здатні розвивати креативне мислення і колективізм. Викладання у вищій школі ґрунтується на необхідності використання інноваційних педагогічних технологій, спрямованих на активне залучення студентів до процесу навчання. З метою розвитку проектно-культурної творчості у майбутніх учителів необхідно впроваджувати технології, які дозволяють моделювати професійні ситуації та надають студентам можливість отримати практичний досвід проектно-культурної діяльності. В рамках дидактики інтерактивні методи навчання є ефективним засобом розвитку проектно-культурної творчості у майбутніх викладачів.

«Дидактика – це наука про навчання і освіту, їх мету і завдання, зміст, методи, форми, засоби, організацію, досягнуті результати» [8, с. 28].

О. С. Березюк та О. М. Власенко вказують, що «дидактика займається розробкою загально-теоретичних основ процесу навчання, а конкретні методики – дослідженням організації навчання з окремих дисциплін, використовуючи при цьому теоретичні ідеї дидактики. Природно, що дидактика і методика тісно взаємопов'язані й взаємозалежні» [2, с. 15].

Як переконує В. П. Максименко, «головним предметом дослідження дидактики є сутність процесу навчання як двох взаємопов'язаних видів діяльності (педагогічної діяльності вчителя і навчально-пізнавальної діяльності учнів), а саме: методологічні основи, принципи, методи, організаційні форми і засоби цієї діяльності» [4, с. 10].

І. В. Малафійк справедливо зазначає, що «останнім десятиріччям актуальними для української дидактичної думки є проблеми змісту навчання (стандартів освіти), цілепокладання (структури і класифікації цілей навчання), розроблення технологій навчання, системи контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів, проблеми розвивального навчання у середніх і старших класах, перехід на диференційоване навчання, впровадження модульного навчання, удосконалення організаційних форм навчання, розроблення і

впровадження технологій особистісно-орієнтованого навчання» [5, с. 11].

Важливо зазначити, що взаємозв'язок між процесом формування проектно-культурної творчості майбутніх учителів і дидактикою вищої школи можна простежити в кількох важливих аспектах. По-перше, дидактика вищої школи як теорія і практика викладання визначає сучасні принципи, методи, засоби і підходи до організації навчального процесу студентів. По-друге, такі дидактичні принципи, як зв'язок теорії з практикою, професійна спрямованість, самостійність і творчість – безпосередньо пов'язані з основними компонентами проектно-культурної творчості. Отже, дидактика вищої школи формує науково-теоретичне підґрунтя та визначає сучасні тенденції організації освітнього процесу у ЗВО, створюючи необхідні передумови для ефективного розвитку проектно-культурної творчості як важливого елементу професійної компетентності майбутніх викладачів.

Дидактичний підхід, який ґрунтується на інтерактивних методах навчання, є інноваційною освітньою стратегією до професійної підготовки майбутніх викладачів, що переносить фокус уваги з пасивного сприйняття інформації на активну участь студентів у навчальному процесі, створюючи динамічне середовище колективної взаємодії, творчості, самостійної діяльності.

«Метод – мистецтво педагогічного, науково-педагогічного працівника спрямовувати думки здобувача освіти у потрібне русло та організувати роботу за планом. У структуру методу входять зміст навчання, шлях досягнення мети, активність здобувачів освіти, методичні прийоми, мета, способи, завдання, інструменти, засоби, правила, педагогічна майстерність викладача. Метод – це головний інструмент педагогічної діяльності, лише з його допомогою виробляється продукт навчання, здійснюється взаємодія педагогічного, науково-педагогічного працівника та здобувача освіти» [7, с. 4]. Провідну роль у сучасному освітньому процесі відіграють інтерактивні методи навчання.

«Технологія інтерактивного навчання – така організація навчального процесу, за якої неможлива неучасть у процесі пізнання: кожен учень має конкретне завдання, за виконання якого він повинен публічно прозвітувати; від діяльності кожного учня залежить якість виконання поставленого перед групою завдання. Технологію від методики відрізняють два «принципових» моменти: гарантія кінцевого результату; проектування майбутнього навчального процесу» [14].

Загалом, інтерактивний метод навчання, як дидактичний підхід, є певним способом організації освітнього процесу у навчальному закладі, що базується на активній взаємодії всіх учасників, спрямований не лише на відтворення і закріплення здобутих теоретичних знань з дисциплін, а й на активізацію учіння, формування практичних умінь та навичок студентів через моделювання реальних професійних ситуацій, стимулювання самостійності, творчості, з метою формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців.

Так, науковець В. Староста виокремив такі «основні сутнісні характеристики поняття

«технології інтерактивного навчання» як системи організації та здійснення цілеспрямованої посиленої взаємодії суб'єкта навчання з навчальним середовищем, що реалізується сукупністю методів, форм і засобів створення комфортних умов навчання, високої активності розумової і навчальної діяльності під час суб'єкт-суб'єктної взаємодії через бесіду, діалог між усіма учасниками навчального процесу; підвищення мотивації та емоційності; формування досвіду інтенсивного спілкування та успішної соціалізації індивіда в суспільстві, умінь організації спільної навчальної діяльності, а також обміну, зміни та різноманітності видів діяльності; взаємонавчання учасників між собою та в процесі спілкування з викладачем; освоєння учасниками цілеспрямованої рефлексії своєї діяльності та взаємодії тощо» [13].

В. В. Мельник пропонує «класифікувати інтерактивні технології навчання за розподілом інтерактивних методів: превентивні інтеракції (тренінг, інтеракції, консультації тощо); імітаційні інтеракції (інсценування, ділові ігри, диспут, мозковий штурм тощо); не імітаційні інтеракції (проблемна лекція, конференція, практикум тощо)» [6, с. 24].

С. Решетченко та Т. Скубарєва вказують на таку особливість: «інтерактивні методи спрямовані на самонавчання та самоорганізацію навчальної діяльності, формування власної пізнавальної діяльності та майбутнього професійного становлення. Дані методи дозволяють формувати довіру та комфортні умови під час навчання, розкривати творчі можливості учнів, формувати вміння відстоювати свої ідеї та позиції, командної роботи і позитивні емоції» [12, с. 67].

Отже, навчальний процес ґрунтується на використанні методів, що стимулюють критичне мислення, розвивають комунікативні навички та сприяють формуванню практичних умінь діяти і приймати рішення через моделювання реальних педагогічних ситуацій. Такий підхід не лише підвищує ефективність засвоєння суто теоретичних знань з фахових дисциплін, але й формує гнучкі вміння (робота з комп'ютерною технікою, використання канцелярського приладдя, підготовка документів та навчально-методичного забезпечення), необхідні для успішної педагогічної діяльності, організації колективної роботи студентів над освітніми проектами. Переваги та недоліки застосування інтерактивних методів навчання відображено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Порівняльний аналіз переваг та недоліків застосування інтерактивних методів навчання в процесі професійної підготовки майбутніх викладачів

Назва методу	Переваги застосування	Недоліки застосування
Метод мозкового штурму	<ul style="list-style-type: none"> – стимулює творче мислення; – заохочує участь усіх студентів; – генерує велику кількість ідей за короткий час; – розвиває навички командної роботи. 	<ul style="list-style-type: none"> – може бути неефективним без належного модерування; – якість ідей може варіюватися; – деякі студенти можуть домінувати в процесі.
Кейс-метод	<ul style="list-style-type: none"> – розвиває аналітичні та емпіричні навички; – наближає навчання до реальних ситуацій; – розвиває критичне мислення. 	<ul style="list-style-type: none"> – потребує значної підготовки; – може бути складним для студентів без достатнього досвіду; – обмежена кількість ситуацій, які можна розглянути.
Рольова гра	<ul style="list-style-type: none"> – розвиває емпатію та розуміння різних перспектив; – покращує комунікативні навички; – дозволяє практикувати професійні ситуації. 	<ul style="list-style-type: none"> – може сприйматися несерйозно; – потребує значного часу на підготовку та проведення; – ефективність залежить від акторських здібностей учасників.
Метод проектів	<ul style="list-style-type: none"> – розвиває навички самостійної роботи та планування; – сприяє глибокому розумінню теми; – розвиває дослідницькі навички. 	<ul style="list-style-type: none"> – вимагає значного часу та ресурсів; – може бути складним для оцінювання; – ризик нерівномірного розподілу роботи в групових проектах.
Конструктивна дискусія	<ul style="list-style-type: none"> – розвиває навички аргументації та критичного мислення; – сприяє активному залученню студентів; – розгляд теми з різних точок зору. 	<ul style="list-style-type: none"> – може відхилятися від теми; – ризик домінування окремих студентів; – може бути неефективною при низькій підготовці студентів.
Метод «Перевернутий клас»	<ul style="list-style-type: none"> – звільняє аудиторний час для практичних занять; – дозволяє студентам вчитися у власному темпі; – сприяє розвитку самостійності. 	<ul style="list-style-type: none"> – потребує самодисципліни; – потребує значної підготовки матеріалів викладачем; – є складним для студентів з обмеженим доступом до технологій.
Ділова гра	<ul style="list-style-type: none"> – моделює реальні професійні ситуації; – розвиває навички прийняття рішень; – розвиває лідерські якості. 	<ul style="list-style-type: none"> – може бути складною для організації у великих групах; – ризик надмірного фокусу на змаганні, а не на навчанні.
Метод «Шість капелюхів мислення»	<ul style="list-style-type: none"> – структурує процес мислення; – розвиває різні аспекти критичного мислення; – сприяє всебічному аналізу проблем. 	<ul style="list-style-type: none"> – може здаватися штучним або обмежувальним для деяких студентів; – ризик надмірного спрощення складних проблем.

Науковці К. К. Бонвелл та Дж. А. Ейсон «розглядають концепцію активного навчання як альтернативу традиційному викладанню, що сприяє

більшій залученості студентів, кращому розумінню матеріалу та розвитку навичок критичного мислення, а також може підвищити мотивацію студентів,

покращити процеси запам'ятовування та застосування знань» [16].

Дж. Петті пропонує «практичні поради щодо викладання навчальних дисциплін для молодих педагогів: а) використання інтерактивних методів, таких як робота в групах, дискусії, моделювання, може значно підвищити залученість та мотивацію студентів; б) педагогам необхідно постійно вдосконалювати свої навички, бути готовими до змін та експериментувати з новими методиками; в) ефективне планування, чітка структура занять та визначення навчальних цілей є ключовими для успішного викладання» [19].

Інтерактивні методи навчання є ефективним дидактичним підходом до розвитку проектної культури у майбутніх викладачів. Як педагогічне явище, культура включає в себе комплекс знань, умінь, навичок та особистісних якостей, необхідних для ініціювання, планування, реалізації та оцінювання освітніх проєктів. Використання інтерактивних методів, таких як кейс-метод, ділова гра, навчальний проєкт, дозволяє студентам-майбутнім педагогам набувати практичного досвіду реалізації проектної діяльності. Розбір кейсів та моделювання реальних педагогічних ситуацій сприяє розвитку аналітичного і критичного мислення, вміння приймати обґрунтовані рішення у майбутніх викладачів. Групові форми роботи, що здебільшого характерні для командної взаємодії при вирішенні складних завдань де є необхідність розподілу ролей і ролей, налагодження комунікації, проявів лідерства – важливі складові проектної культури. Під час спільної роботи над навчальними проєктами студенти вчаться планувати, розподіляти обов'язки, спільно координувати свої дії, що безпосередньо впливає на розвиток їхніх проектних компетентностей. Інтерактивні методи, що акцентують на самостійній роботі студентів, сприяють формуванню навичок самоорганізації та самодисципліни, які є ключовими рисами для ефективної реалізації будь-яких освітніх проєктів. Рефлексія, зворотній зв'язок та оцінювання, застосовувані в інтерактивному навчанні, допомагають майбутнім педагогам усвідомлювати власні сильні та слабкі сторони як проектних менеджерів. Таким чином, можна дійти висновку, що комплексне використання інтерактивних методів у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів у педагогічних ЗВО створює сприятливі умови для розвитку їхньої проектної культури, що є важливою складовою їхньої фахової компетентності як ефективних освітніх менеджерів.

О. Пометун розглядає інтерактивне навчання як «організацію вчителем за допомогою певної системи способів, прийомів, методів освітнього процесу, заснованого на: суб'єкт-суб'єктних стосунках педагога й учня (паритетності); багатосторонній комунікації; конструюванні знань учнем; використанні зворотного зв'язку; постійній активності учня» [9, с. 7]. Слід зауважити, що інтерактивні методи навчання, як самостійний дидактичний підхід в освіті, вимагають дотримання цілого ряду умов для їх успішної реалізації.

Дослідниками Д. П. Антюшко, В. С. Володавчик, Л. І. Сеногонова установлено, що «обов'яз-

ковими умовами для застосування інтерактивних методів є: необхідність наявності попередніх (вихідних) знань, підготовки й практичного досвіду у визначеній сфері дослідження, у першу чергу для викладача; демократичний характер спілкування всередині робочої групи; позитивні та довірчі відносини між суб'єктом, який забезпечує викладання, та здобувачами освіти, активне співробітництво й спілкування між ними; різноманіття джерел і методів одержання інформації щодо визначених питань, видів діяльності здобувачів, їхня мобільність і вмотивованість; можливість для відкритого творчого самовираження здобувачів освіти» [1, с. 59–60].

Важливою перевагою інтерактивних методів навчання є розвиток проектної компетентності, в умовах наближених до реальної педагогічної праці, що сприяє розвитку компетенції.

Так, Р. Скішпяк розглядає проблему формування професійних компетенцій вчителів в умовах постійних змін в освіті. Автор наголошує на «необхідності розвитку у педагогів вміння працювати в команді, використовувати інноваційні технології, проводити дослідження та проектну діяльність. Особлива увага має приділятися розвитку рефлексивних умінь вчителів для вдосконалення власної педагогічної практики» [20].

На думку В. О. Радкевича, «компетенція – це здатність використовувати знання, уміння, навички, досвід й здібності у професійному та особистісному розвитку» [10].

На наше переконання, основними проектними компетентностями майбутніх викладачів необхідних для ефективної реалізації освітніх проєктів у сучасному освітньому середовищі ЗВО є наступні:

- стратегічне мислення (визначення освітніх цілей та розробка покрокових планів їх досягнення, враховуючи виклики та можливості);
- інноваційна адаптивність (вміння реагувати на зміни в освітньому середовищі, інтегруючи нові технології та методики);
- міждисциплінарна синергія (спроможність об'єднувати і підсилювати знання з різних наукових галузей для створення освітніх проєктів);
- лідерство (навички вести за собою, мотивація та координація проектної команди, врахування індивідуальних потреб усіх учасників);
- аналітична рефлексія (здатність критично оцінювати результати проектної діяльності, виявляти можливості для вдосконалення);
- цифрова компетентність (вміння використовувати комп'ютерні технології та засоби для планування, реалізації, оцінки проєктів);
- комунікативність (налагодження взаємодії стейкхолдерів та команди);
- ресурсна оптимізація (розподіляти та використовувати наявні ресурси).

Зазначені компетентності утворюють фундамент проектної культури майбутніх викладачів, дозволяючи їм не лише ефективно реалізовувати освітні проєкти, але й керувати, здійснювати процес навчання молодих фахівців.

Б. Д. Голембняк, розглядає важливість ролі проєктування в підготовці майбутніх вчителів на

реальних прикладах ефективних форм і методів, спрямованих на розвиток проєктної компетентності. Дослідник акцентує увагу на «необхідності формування у студентів-педагогів проєктної культури, що включає вміння планувати, організовувати, реалізовувати та рефлексувати навчальні проєкти» [17].

На наше переконання, використання інтерактивних методів навчання повинно сприяти

формуванню та розвитку ключових компетенцій у студентів-майбутніх вчителів навички критичного мислення, комунікації, співпраці, творчості, що є важливими складовими їхньої професійної діяльності. Наведемо порівняльну таблицю 2, яка відображає вплив інтерактивних методів навчання на формування компетенцій та проєктної культури майбутніх викладачів у процесі професійної підготовки у педагогічному ЗВО.

Таблиця 2.

Формування професійних компетенцій та проєктної культури майбутніх викладачів за допомогою інтерактивних методів навчання

Інтерактивний метод	Короткий опис	Формована компетентність	Вплив на проєктну культуру
Метод мозкового штурму	Групова техніка генерування ідей для вирішення проблеми	Креативність, критичне мислення	Розвиває здатність швидко генерувати інноваційні ідеї для проєктів
Кейс-метод	Аналіз реальних педагогічних ситуацій	Аналітичні навички, прийняття рішень	Формує вміння структурувати проблеми та знаходити практичні рішення
Рольова гра	Імітація реальних педагогічних ситуацій	Комунікативна компетентність, емпатія	Розвиває навички командної роботи та управління проєктами групами
Метод проєктів	Самостійна розробка проєкту з певної теми	Проєктна компетентність, самоорганізація	Безпосередньо розвиває всі аспекти проєктної культури
Конструктивна дискусія	Обговорення спірних питань у групі	Ораторські навички, аргументація	Вдосконалює вміння презентувати та захищати проєктні ідеї
Метод «Перевернутий клас»	Самостійне вивчення теорії вдома, практика в класі	Самоосвітня компетентність, тайм-менеджмент	Розвиває навички самостійного планування та організації роботи над проєктом
Ділова гра	Імітація професійної діяльності	Професійно-педагогічна компетентність	Формує системне бачення педагогічних проєктів та їх реалізації
Метод «Шість капелюхів мислення»	Розгляд проблеми з різних точок зору	Багатомірне мислення, гнучкість	Розвиває здатність розглядати проєкт з різних перспектив

Головною перевагою представлених у таблицях 1 та 2 інтерактивних методів навчання майбутніх викладачів є їхня здатність активізувати пізнавальну діяльність, розвивати критичне мислення, креативність, комунікативні навички та практичні вміння організувати колективну роботу, планувати покрокову реалізацію ідей, розподіляти завдання і ресурси, що у кінцевому підсумку сприяє формуванню професійної компетентності та проєктної культури в умовах, наближених до реальної педагогічної діяльності у навчальних закладах.

У рамках проведеного дослідження було розроблено і впроваджено навчально-методичні рекомендації щодо формування проєктної культури засобами інтерактивних технологій у студентів педагогічних спеціальностей:

А. Створення на базі педагогічного університету «проєктного інкубатору» як елементу освітнього процесу. У цьому середовищі студенти регулярно генерують, розробляють та презентують міні-проєкти. Рекомендується використання методу «мозкового штурму» для генерації ідей та «шести капелюхів мислення» для аналізу цих ідей, що стимулює креативність та критичне мислення майбутніх педагогів. Доцільно організувати розробку серії взаємопов'язаних кейсів, які студенти мають самостійно вирішити, просуваючись від простих до складних проєктних завдань, що формує у них системне мислення та

вміння вирішувати комплексні педагогічні проблеми.

Б. «Педагогічний хакатон», який вносить елементи лідерства, конкуренції та мотивації студентів у навчальний процес при розгляді педагогічних ситуацій. Організація проведення практичних занять, де студенти в командах розробляють інноваційні освітні проєкти, маючи обмежений час та ресурси, розвиває навички лідерства, організації групової роботи. Розробка студентами власного освітнього стартапу, з використанням методу ділової гри для моделювання реальних ситуацій, розвиває підприємницьке мислення та інноваційний підхід до освіти.

В. «Віртуальна учительська» – впроваджує культуру конструктивного зворотного зв'язку, взаємного оцінювання проєктів студентами з використанням методу конструктивної дискусії сприяє розвитку критичного мислення та рефлексії, формуючи вміння давати та приймати професійну критику. Такий підхід переносить дослідницько-проєктну діяльність у цифровий простір. Створення он-лайн-платформи для спільного моделювання, де студенти працюють над спільними проєктами, використовуючи метод «перевернутого класу», готує їх до реалій сучасної освіти та розвиває цифрові компетенції.

Г. Складання «проєктного портфоліо», що стає останнім часом інструментом саморозвитку та самопрезентації кожного здобувача освіти. Впровадження системи накопичення та презентації

студентських проєктів, з використанням методу проєктів для довгострокового планування професійного розвитку, формує навички самоменеджменту та самопрезентації. За цих умов рекомендується використання рольових (ситуативних) ігор для моделювання складних психолого-педагогічних ситуацій, пов'язаних з управлінням освітніми проєктами розвиває інтелект та адаптивність майбутніх викладачів до професійної діяльності.

Зазначені рекомендації створюють динамічне, інтерактивне середовище, де майбутні викладачі розвивають свою проєктну культуру через практичний досвід, рефлексію та творче мислення, готуючись до викликів сучасної освіти.

З метою перевірки ефективності використання у навчальному процесі інтерактивних методів навчання як дидактичного підходу для розвитку проєктної культури майбутніх викладачів було проведено педагогічний експеримент. Педагогічне дослідження проводилося протягом 2023–2024 рр. на базі Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Університету Григорія Сковороди в Переяславі. Було обрано 150 респондентів зі складу студентів спеціальностей III курсу денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальностями: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), 014.04 Середня освіта (Математика), 014.09 Середня освіта (Інформатика). У рамках дослідження було сформовано чотири підгрупи, об'єднані у дві групи: – експериментальну у складі 74 осіб та контрольну у складі 76 осіб. Для визначення ефективності дії інтерактивних методів навчання при викладанні фахових дисциплін, які формують проєктну культуру майбутніх викладачів, було проаналізовано результати, отримані до й після проведення формувального експерименту.

У рамках проведення педагогічного експерименту з формування рівнів проєктної культури у майбутніх викладачів було поставлено і успішно виконано наступні завдання дослідження:

1. Визначено початковий рівень сформованості проєктної культури у студентів експериментальної та контрольної груп.

2. Розроблено та впроваджено у навчальний процес комплекс інтерактивних методів навчання (мозковий штурм, кейси, рольові ігри, метод навчальних проєктів, конструктивна дискусія, «перевернутий клас», ділові ігри, «шість капелюхів мислення»), спрямованих на формування проєктної культури у майбутніх викладачів в експериментальній групі.

3. Проведено порівняльний аналіз ефективності традиційних та інтерактивних методів навчання.

4. Оцінено динаміку змін рівнів проєктної культури у студентів експериментальної та контрольної груп після формувального експерименту.

Дослідження проводилося поетапно, під час викладання професійно-орієнтованих дисциплін «Основи педагогіки вищої школи», «Управління освітніми проєктами» (авторський спецкурс), «Психологія», як очно так і дистанційно. Рівні сформованості проєктної культури відображають здатність студента розуміти, планувати, реалізовувати та оцінювати проєктну діяльність: від низького рівня, де студент потребує постійного керівництва, через середній та достатній, де зростає самостійність та компетентність, до високого рівня, на якому студент демонструє глибоке розуміння, творчість та інноваційність у проєктній роботі.

Результати сформованості рівнів проєктної культури у майбутніх викладачів експериментальної та контрольної груп до й після формувального експерименту відображено в таблиці 3.

Таблиця 3.

Аналіз рівнів сформованості проєктної культури у майбутніх викладачів (до та після проведення формувального педагогічного експерименту)

Рівень сформованості проєктної культури	Експериментальна група		Контрольна група	
	До експерименту	Після експерименту	До експерименту	Після експерименту
Високий	12 (16,22%)	28 (37,84%)	14 (18,42%)	18 (23,68%)
Достатній	25 (33,78%)	36 (48,65%)	26 (34,21%)	29 (38,16%)
Середній	25 (33,78%)	10 (13,51%)	24 (31,58%)	22 (28,95%)
Низький	12 (16,22%)	0 (0%)	12 (15,79%)	7 (9,21%)

Аналізуючи таблицю 3 за одержаними результатами формування рівнів проєктної культури у майбутніх викладачів експериментальної та контрольної груп до і після формувального експерименту (щодо застосування інтерактивних методів навчання), можна зробити наступні висновки:

1. До формувального експерименту рівні проєктної культури у студентів експериментальної та контрольної груп були приблизно на одному рівні і становила 50% в обох групах.

2. Після формувального експерименту в експериментальній групі спостерігається значне покращення показників: кількість студентів з високим та достатнім рівнем зросла до 86,49%, при цьому низький рівень був відсутній.

3. У контрольній групі також відбулося деяке покращення показників, але воно було менш суттєвим: кількість студентів з високим та достатнім рівнем зросла до 61,84%, а низький рівень зменшився до 9,21%.

Отже, впровадження інтерактивних методів навчання у процес викладання фахових дисциплін експериментальної групи виявилось більш ефективним для формування проєктної культури майбутніх викладачів порівняно з традиційними методами навчання, що застосовувалися у контрольній групі. Показники експериментальної групи вищі, ніж показники контрольної групи. Отримані результати підтвердили дієвість інтерак-

тивних методів навчання що сприяло розвитку проектної культури у студентів III курсу.

За результатами проведеного дослідження було розроблено методичні рекомендації щодо використання інтерактивних методів навчання для формування проектної культури у майбутніх викладачів.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Інтерактивні методи навчання є дієвим дидактичним підходом до розвитку проектної культури у майбутніх викладачів у педагогічних ЗВО, зокрема вони сприяють формуванню критичного мислення, комунікативних навичок, здатності до командної роботи та практичних умінь реалізації освітніх проєктів. Розвиток проектної культури у студентів-майбутніх викладачів є важливим компонентом їхньої професійної підготовки, оскільки сприяє формуванню здатності ефективно планувати, організовувати та реалізовувати освітні проєкти різного масштабу та складності. Впровадження інтерактивних методів навчання вимагає відповідної підготовки викладачів, які ведуть практичні заняття, створення безпечного освітнього середовища та забезпечення необхідними ресурсами. При цьому, важливо дотримуватись балансу між різними дидактичними методиками та враховувати індивідуальні потреби студентів.

Проведений педагогічний експеримент у 2023-2024 рр. у ряді педагогічних ЗВО, підтвердив значно вищу ефективність інтерактивних методів навчання для формування проектної культури у майбутніх викладачів у порівнянні з традиційними підходами. Так, в експериментальній групі, де застосовувались інтерактивні методи, 86,49% студентів досягли високого та достатнього рівня проектної культури, тоді як у контрольній групі цей показник склав лише 61,84%. Найбільш ефективними інтерактивними методами для розвитку проектної культури виявилися: «метод проєктів», «кейс-метод», «конструктивна дискусія», «ділові та рольові ігри», методи «мозкового штурму» та «шість капелюхів мислення». Встановлено, що інтерактивні методи дозволяють моделювати психолого-педагогічні ситуації, що виникають із педагогічної практики, а також розвивають фахові компетенції (креативне мислення, командна робота, використання комп'ютерної техніки, планувати роботи, розподіляти завдання і ресурси), необхідні для успішної проектної діяльності.

Подальші наукові дослідження у цій сфері можуть бути орієнтовані на розробку комплексних програм розвитку проектної культури майбутніх викладачів, а також вдосконалення методик оцінювання рівня проектної культури та адаптацію інтерактивних методів навчання до умов дистанційної освіти у педагогічних ЗВО.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Антюшко Д. П., Володавчик В. С., Сеногонова Л. І. та інші. Інтерактивні методи навчання у вищій школі : монографія. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2022. 189 с.
2. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів

гуманітарних факультетів. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 212 с.

3. Зіневич В. Проєктна діяльність та проєктна культура як передумови інноваційної діяльності педагога. *Витоки педагогічної майстерності*. 2015. Випуск 15. С. 100–106.

4. Максименко В. П. Дидактика: курс лекцій : Навч. посіб. Хмельницький : ХмЦНП, 2013. 222 с.

5. Малафік І. В. Дидактика : Навчальний посібник. Київ : Кондор, 2005. 397 с.

6. Мельник В. В. Інтеракція в освітньому процесі: технологія організації. *Управління школою*. 2006. № 13. С. 15–34.

7. Методи навчання та їх класифікація : Пам'ятка для педагогічних, науково-педагогічних працівників. Кривий ріг : ВСП «Криворізький фаховий коледж Національного авіаційного університету». 2021. 24 с.

8. Молнар Т. І. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр». Мукачево : МДУ, 2020. 88 с.

9. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2007. 142 с.

10. Радкевич В. О. Дидактичні підходи до відбору і структурування змісту професійно-технічної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2010. Вип. 26. С. 72–77.

11. Репко І. П. Формування проектної культури майбутнього педагога. *Педагогіка і психологія формування творчої особистості : проблеми і пошуки : зб. наук. праць*. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2015. Вип. № 43 (96). С. 314–319.

12. Решетченко С., Скубарєва Т. Інтерактивні методи навчання як засіб успішної навчальної діяльності учнів. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*. 2021. № 33. Р. 62–68.

13. Староста В. Технології інтерактивного навчання : сутність, класифікація. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія «Педагогічні науки»*. 2019. № 1(64). С. 230–237.

14. Технології інтерактивного навчання. Електронна енциклопедія Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Технології_інтерактивного_навчання. (дата звернення: 30.07.2024).

15. Філоненко О. В. Саморозвиток вчителя в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: «Педагогічні науки»*. 2013. Випуск 123 (1). С. 315–319.

16. Bonwell C. C., & Eison J. A. Active learning: Creating excitement in the classroom (ASHE-ERIC Higher Education Report № 1). Washington, DC: The George Washington University, School of Education and Human Development. 1991.

17. Gołębniak B. D. Projektowanie w kształceniu nauczycieli [Design in teacher education]. *Rocznik Pedagogiczny*. 2018. № 41. С. 87–102.

18. Haleta Y. et al Formation of Project Culture in Future Teachers. *Revista de la universidad del zulia*. 2023. № 14(41). P. 526–536.

19. Petty G. Teaching today: A practical guide (4th ed.). Cheltenham, UK: Nelson Thornes. 2009. 381 p.

20. Skrzypniak R. Kompetencje nauczyciela w zmieniającej się szkole [Teacher competences in a changing school]. *Studia Pedagogiczne*. 2016. № 69. С. 129–141.

REFERENCES

1. Antjushko, D. P., Volodavchik, V. S., Sjenogonova, L. I., et al. (2022). Interaktyvni metody navchannja u vyshhij shkoli [Interactive teaching methods in higher education]. Kharkiv: Vydavnytvo Ivanchenka I. S. 189 s. [in Ukrainian]
2. Berezjuk, O. S., & Vlasenko, O. M. (2017). Dydaktyka: teoriija i praktyka [Didactics: Theory and practice]. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. 212 s. [in Ukrainian]
3. Zinevych, V. (2015). Projektjna dijtal'nist' ta projektjna kul'tura jak peredumovy innovacijnoi' dijtal'nosti pedagoga [Project activity and project culture as prerequisites for innovative

activity of a teacher]. Vytoky pedagogichnoi' majsternosti, 15, S. 100–106. [in Ukrainian]

4. Maksymenko, V. P. (2013). Dydaktyka: kurs lekcij [Didactics: A course of lectures]. Khmel'nyc'kyj: HmCNP. 222 s. [in Ukrainian]

5. Malafiiik, I. V. (2005). Dydaktyka [Didactics]. Kyiv: Kondor. 397 s. [in Ukrainian]

6. Mel'nyk, V. V. (2006). Interakcija v osvitr'omu procesi: tehnologija organizacii' [Interaction in the educational process: Organization technology]. Upravlinnja shkoloju, 13, S. 15–34. [in Ukrainian]

7. Metody navchannja ta i'h klasyfikacija (2021). Pam'jatka dlja pedagogichnyh, naukovo-pedagogichnyh pracivnykiv [Teaching methods and their classification. A guide for pedagogical and scientific-pedagogical staff]. Kryvyj Rig: VSP "Kryvoriz'kyj fahovyj koledzh Nacional'nogo aviacijnogo universytetu". 24 s. [in Ukrainian]

8. Molnar, T. I. (2020). Pedagogika I («Osnyv pedagogiky», «Dydaktyka») [Pedagogy I ("Fundamentals of Pedagogy", "Didactics")]. Mukachevo: MDU. 88 s. [in Ukrainian]

9. Pometun, O. (2007). Encyklopedija interaktyvno navchannja [Encyclopedia of interactive learning]. Kyiv. 142 s. [in Ukrainian]

10. Radkevych, V. O. (2010). Dydaktychni pidhody do vidboru i strukturuvannja zmistu profesijno-tehnichnoi' osvity [Didactic approaches to the selection and structuring of vocational education content]. Suchasni informacijni tehnologii' ta innovacijni metodyky navchannja v pidgotovci fahivciv: metodologija, teorija, dosvid, problemy, 26, S. 72–77. [in Ukrainian]

11. Repko, I. P. (2015). Formuvannja projektnoi' kul'tury majbutn'ogo pedagoga [Formation of project culture of the future teacher]. Pedagogika i psihologija formuvannja tvorchoi' osobystosti: problemy i poshuky, 43(96), S. 314–319. [in Ukrainian]

12. Reshetchenko, S., & Skubarjeva, T. (2021). Interaktyvni metody navchannja jak zasib uspishnoi' navchal'noi' dijal'nosti uchniv [Interactive teaching methods as a means of successful learning activities of students]. Problemy bezperervnoi' geografichnoi' osvity i kartografii', 33, S. 62–68. [in Ukrainian]

13. Starosta, V. (2019). Tehnologii' interaktyvno navchannja: sutnist', klasyfikacija [Interactive learning technologies: Essence, classification]. Naukovyj visnyk Mykolai'vs'kogo nacional'nogo universytetu imeni V. O. Suhomlyns'kogo. Serija «Pedagogichni nauky», 1(64), S. 230–237. [in Ukrainian]

14. Tehnologii interaktyvno navchannja [Interactive learning technologies]. Electronic encyclopedia of Lesya Ukrainka Volyn National University. URL: https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Технології_інтерактивного_навчання. (data access: 30.07.2024).

15. Filonenko, O. V. (2013). Samorozvytok vchytelja v pedagogichnij spadshhyni V. O. Sukhomlyns'kogo [Teacher's self-development in V. O. Sukhomlynskyi's pedagogical heritage]. Naukovi zapysky Kirovograds'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Serija: Pedagogichni nauky, 123(1), S. 315–319. [in Ukrainian]

16. Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). Active learning: Creating excitement in the classroom (ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1). The George Washington University, School of Education and Human Development. 120 p. [in English]

17. Gołębniak, B. D. (2018). Projektowanie w kształceniu nauczycieli [Design in teacher education]. Rocznik Pedagogiczny, 41, S. 87–102. [in Polish]

18. Haleta, Y., et al. (2023). Formation of Project Culture in Future Teachers. Revista de la universidad del zulia, 14(41), P. 526–536. [in English]

19. Petty, G. (2009). Teaching today: A practical guide (4th ed.). Nelson Thornes. 381 p. [in English]

20. Skrzypniak, R. (2016). Kompetencje nauczyciela w zmieniającej się szkole [Teacher competences in a changing school]. Studia Pedagogiczne, 69, S. 129–141. [in Polish]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧЕРНЕНКО Олександр Володимирович - кандидат педагогічних наук, доцент, докторант Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: управління якістю освіти, освітні проекти, педагогічний менеджмент, інноваційна діяльність.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

CHERNENKO Oleksandr Volodymyrovich – Candidate of Pedagogical Sciences, associate professor, doctoral student of the Central Ukrainian Volodymyr Vinnichenko State University.

Scientific interests: education quality management, educational projects, pedagogical management, innovative activity.

Стаття надійшла до редакції 18.08.2024 р.

УДК 37.091.Анохін.796

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-215-285-294

ЧЕРПАК Юрій Васильович –

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри початкової та дошкільної освіти

Інституту післядипломної освіти

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7511-1237>

e-mail: y.cherpak@kubg.edu.ua

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД – СЬОГОДЕННЮ: ПОСІБНИК З ВОЛЬОВОЇ ГІМНАСТИКИ ОЛЕКСАНДРА АНОХІНА (1882–1920)

У статті актуалізовано ідеї та практичні рекомендації (методику) посібника «Нова система. Психо-фізіологічні рухи» (1909 – 1930 з 16 перевиданнями) Олександра Анохіна (1882 – 1920), київського лікаря і педагога, першого в місті сертифікованого викладача гімнастики і легкої атлетики, активного пошрювача ідей про здоровий спосіб життя. Провідна ідея його посібника сприяння розвитку природних фізичних кондицій молоді та формування в неї вольових якостей на основі вправ, які автор назвав психофізіологічні вправи.

Аргументовано, що у пошуку доцільних форм роботи в сучасній освітній галузі, ефективних у теперішніх воєнних умовах, стане в нагоді педагогічний досвід цього київського просвітянина-ентузіаста, лікаря, педагога, неперсичного пошрювача ідей про необхідність розвитку фізичної природи кожного громадянина такими засобами, які не потребують використання допоміжного спортивного знаряддя чи спеціально оснащених приміщень.

Наголошено, що згадане у статті апелювання О.Анохіна до необхідності зміцнювати вольову сферу особи є запитаним у сьогоденні, особливо у контексті виховання дітей-патріотів, майбутніх захисників Батьківщини. Тому доцільно сприяти привчанням